

На думку А. Степанової, численні мотиви заощаджень населення можна згрупувати у п'ять основних груп: отримання доходу від активів, збереження вартості доходу, рівномірне споживання протягом усього періоду життя, мотив спадкування, резервне заощадження [5, с. 48].

Підсумовуючи вищевикладене, зауважимо, що формування заощаджень домогосподарств передбачає накопичення коштів не лише для задоволення майбутніх потреб громадян, а є потужним інвестиційним ресурсом для економіки країни. Саме тому, на загальнодержавному рівні доцільно вжити заходів, які сприятимуть формуванню заощаджень домогосподарств.

Література:

1. Задоя А. О. Мотиви та стимули заощаджень: мікроекономічний аналіз / А. О. Задоя, О. А. Задоя // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – Вип. 23. Ч. III. Серія «Економічні науки» – С. 177–182.

2. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М.: Гелиос АРВ, 1999. – 352 с.

3. Доходи і заощадження в перехідній економіці України / За ред. С. Панчишина та М. Савлука.: Керівник проекту З. Ватаманюк – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 406 с.

4. Шаманська О.С. Сутність і особливості заощаджень населення в умовах ринкової трансформації економіки / О.С. Шаманська // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – № 3. – С. 72–77.

5. Степанова А. Заощадження домогосподарств як важливий інвестиційний ресурс країни / А. Степанова, Є. Удод // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2012. – Вип. 136. – С. 45–50.

6. Коваль С.Л. Особливості фінансової поведінки вітчизняних домогосподарств / С.Л.Коваль // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 7/2. – С. 28–34.

Коваль Ольга

ст. гр. Фзм-11

Тернопільський національний економічний університет

olya050496@gmail.com

к. е. н., доцент Савчук С. В.

ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ У СКЛАДІ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Місцеві бюджети відіграють надзвичайно важливу роль у мобілізації та перерозподілі доходів, які є необхідними для забезпечення органами місцевої влади ефективного соціально-економічного розвитку територій та фінансування регіональних програм. Тому важливим залишається

питання формування фінансової бази органів місцевого самоврядування, які для належного виконання своїх функцій мають бути фінансово незалежними, тобто мати достатній обсяг власних видаткових та доходних (у тому числі податкових) повноважень. Оскільки місцеві бюджети України, якщо не брати до уваги міжбюджетні трансферти, переважно формуються за рахунок податкових надходжень (зокрема, їхня частка в 2016 р. становила 86% доходів місцевих бюджетів) [5], то дослідження механізму мобілізації податкових надходжень до місцевих бюджетів та його вдосконалення набуває особливої актуальності в умовах процесів децентралізації.

Податкові надходження місцевих бюджетів представлені місцевими і загальнодержавними податками та зборами. Важливим показником фінансової незалежності територіальних одиниць є співвідношення питомої ваги місцевих і загальнодержавних податків та зборів у податкових надходженнях. Це співвідношення загалом демонструє обсяг податкових повноважень органів місцевого самоврядування. В Україні доходи місцевих бюджетів, в основному формуються за рахунок загальнодержавних податків і зборів, що свідчить про недостатню фіскальну незалежність місцевих бюджетів.

Слід зазначити, що схвалені в 2014 р. зміни до бюджетного та податкового законодавства обумовили зростання з 2015 р. власної доходної бази місцевих бюджетів, за рахунок трансформації її структури. Зокрема, відмітимо, збільшення питомої ваги місцевих податків і зборів у податкових надходженнях з 10,7 % у 2014 р. до 27,5 % і 28,8 % у 2015 та 2016 рр. відповідно (рис. 1).

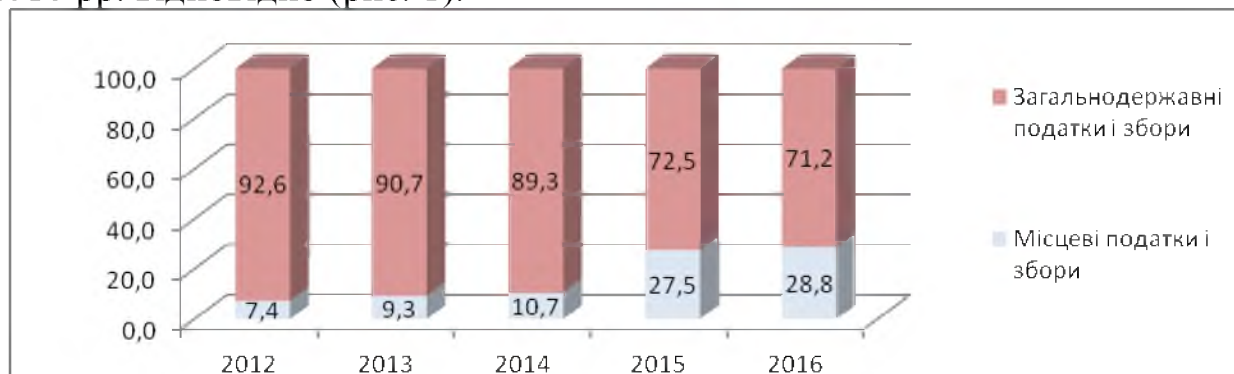

Рис. 1. Структура податкових надходжень до місцевих бюджетів у 2012-2016 рр., %

Примітка. Складено на основі даних [5]

Така тенденція призвела до змін в системі місцевого оподаткування, зокрема це стосується розширення прав органів місцевого самоврядування зі встановлення податкових ставок та пільг з місцевих податків і зборів, переведення плати за землю до категорії місцевих податків, запровадження оподаткування комерційної та нежитлової нерухомості в складі податку на нерухоме майно та запровадження фактично нового

виду місцевого податку – 5%-го акцизного податку з вартості реалізованих на території тютюнових виробів, алкогольних напоїв та нафтопродуктів, кошти зі стягнення якого напряму зараховуються до загального фонду місцевих бюджетів [4].

Завдяки віднесенню до місцевих податків і зборів плати за землю вони стали другим за обсягом джерелом наповнення місцевих бюджетів, частка яких у загальній структурі доходів місцевих бюджетів з урахуванням податків на майно та єдиного податку сягнула 24,8 % [2].

За рахунок збільшення у 2015 р. відрахувань надходжень податку на доходи фізичних осіб до державного бюджету до 60% на території міста Києва та до 25% на території інших адміністративно-територіальних одиниць [1], частка цього податку зменшилася з 83% у 2014 р. до 56% у 2015 р. та 54% у 2016 р. податкових надходжень місцевих бюджетів. Через зниження відсотку відрахувань податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів звужується також і фінансова самостійність органів місцевого самоврядування. Проте, зазначимо, що попри перерозподіл значної частки податку на доходи фізичних осіб між відповідними бюджетами, він продовжує зберігати позицію найвагомішого за обсягом джерела дохідної частини місцевих бюджетів – 46,3% [2].

Незважаючи на деякі позитивні зрушення, не можна акцентувати на тому, що проведені реформи є завершеними та достатніми для повного покращення фінансово стану місцевих органів, оскільки розширення переліку місцевих податків та зборів було здійснене без відповідного збільшення податкових повноважень органів місцевого самоврядування. Зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів неможливе без створення повноцінної системи місцевого оподаткування. Органи місцевого самоврядування повинні мати право запроваджувати на своїй території власні місцеві податки і збори та самостійно визначати їх ставки, що забезпечить більшу ефективність оскільки в такому випадку буде враховуватись специфіка територій та наявні потенційні об'єкти оподаткування [3].

Також, вирішення потребують питання щодо збільшення зацікавленості місцевих органів влади у додатковому залученні коштів від справляння місцевих податків і зборів та відсутність взаємозалежності між рівнем суспільних послуг, які надаються на певній території із податковими зусиллями населення [6, с. 262].

Розширення економічної та фінансової самостійності регіонів сприяло б вирішенню цілого комплексу проблем стосовно формування фінансових ресурсів місцевих органів влади, але для цього у складі власних дохідних джерел найбільшу питому вагу мають займати місцеві податки та збори з максимально можливим обсягом податкових повноважень. Вважаємо, що досягнення цієї мети можливе при:

– розширенні переліку місцевих податків та зборів, що можуть бути введені органами місцевого самоврядування на відповідній території, в тому числі це можуть бути місцеві податки із чітким цільовим спрямуванням;

– збільшенні обсягу податкових повноважень щодо стягнення наявних місцевих податків та зборів.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI із змінами станом на 01.01.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / [Зубенко В. В., Сам-чинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. — К., 2017. — 92 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ibser.org.ua/sites/default/files/kv_iv_2016_monitoring_ukr_0.pdf

3. Кириленко О. П. Органи місцевого самоврядування повинні мати право самостійно визначати ставки місцевих податків і зборів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/olga-kirilenko-organi-miscevogo-samovryaduvannya-p/>

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755-VI (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

5. Ціна держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cost.ua/budget/revenue/>

6. Швалюк В. В. Вдосконалення процесу мобілізації податкових надходжень до місцевих бюджетів / В. В. Швалюк // Управління фінансами держави, регіону, підприємства та домогосподарства: погляди науковців і практиків: збірн. тез. доп. Третьої Всеукр. Інт.-конф., м. Тернопіль, 10 квіт. 2017 р. – Тернопіль: Вектор, 2017. – 274 с. – С.258–263.

Когут Богдан

ст. гр. ФУПОзм-22

Тернопільський національний економічний університет

n_kogut1970@ukr.net

Науковий керівник – к. е. н., доцент Малиняк Б.С.

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

В сучасних геополітичних та економічних умовах функціонування економіки України, важливою проблемою є кількісне та якісне наповнення державного бюджету загалом та місцевих бюджетів зокрема. Проблему наповнення місцевих бюджетів неможливо вирішити в